

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja l. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnštvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepič, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30.— Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 9

V Trstu, 1. maja 1926.

Leto VII.

O mladinski vzgoji

I.

Med učiteljstvom in šoli odrastlo mladino ni v zadnjih letih skoro nikakih stikov več. Pred vojno in tudi še po premirju je učiteljstvo delalo v kulturnih društvih, v njih pevskih, dramskih, telovadnih in drugih odsekih, pozneje se je pod pritiskom in tudi iz lastne volje odtegnilo temu delu in ga prepustilo drugim.

Kakor je to dejstvo žalostno in nelaskavo za učiteljstvo, tako je resnica, da se radi tega mladinsko gibanje ni ustavilo, ampak še razmahnilo. Varal se je, kdor je pričakoval, da bo brez učiteljstva mladina raztepena in pognana v beznice in na plesišče. Učiteljstva ni več v kulturnih društvih, zato je pa na njegovo mesto stopila mladina sama, ki si pomaga, kakor ve in zna. Prav pogosto ima to celo dobre posledice, zakaj mladi ljudje niso toliko odvisni **kot učiteljstvo, še manj pa odgovorni** ter prinašajo v društva svoj elan, mladeniški polet in pogum.

Obstoj in razvoj mladinskih organizacij dokazuje ono staro resnico, da mladega življenja ni mogoče zatreti. Ni je sile, ki bi zabranila, da se ne bi na ta ali oni način udejstvovala mlade energije, ki se v večnem krogu gnetejo na mesto, kjer stare pešajo ali propadajo. Če bi tega udejstvovanja ne bilo, bi bila to priča začenjajoče degeneracije, priča živčnega izčrpanja in bolnega organizma.

Čim več pa je pri nas dela in vrvenja v mladini, tem akutnejše je vprašanje, kako se ta novi rod udejstvuje, kam hoče, kakšne cilje ima in kaj bo dosegel. V nemirnem toku svežih, novih energij je morda tudi osebnih teženj, ambicij, pričakovanj, toda eno je gotovo: ta tok, kakor je moten in neizčiščen, nima gnilih miazmov, zakaj ona sveža, šoli odrastla mladina ni še pokvarjena od življenja, ker še ni zašla v njegovo močvirje.

To dejstvo je dalekosežno za ves problem mladinske vzgoje, za problem, ki je toliko bolj pereč, kolikor širji obseg zavzema javno udejstvovanje mladine.

Ni dovolj, govoriti o idealizmu mladine, o organizaciji, o njenih nalogah. To so le zveneče besede, za katerimi more kdo spretno skrivati neiskrene in malo idealistične namene. Zgo-

dovina zadnjih let nam kaže drastičnih primerov in velike, svarilne vzgleda. Problem mladinske vzgoje je treba zajeti v dnu, zakaj organiziranje samo na sebi — uči zgodovina — čisto ni več kot glinasta posoda, ki ji nedostaje vsebine.

Podlaga nadaljne vzgoje je vzgoja v rodbini. Kakšna pa je danes rodbinska vzgoja? Največkrat čisto slučajna. Starši nimajo pojma o teoriji vzgoje, ne poznajo onih redkih, a toliko važnejših elementarnih pravil, ki so os vsega vzgojnega dela. Danes se vzgoja zamenjuje z razvojem uma, z napolnjenjem možgani z nekim znanjem, ki čisto niti praktično ni. Intelpekt ubija dobro vzgojo, šola ne da v vzgojnem oziru ničesar, javnost sploh nima danes zavesti prave vzgoje.

Vsled takega stanja stopa mladina življenju nasproti negotova, nepripravljena in prežeta dvomov. Komur je rodbina razvila vest, bo šel plaho in previdno svojo mlado pot, kdor je vihrave mravi, bo brodil in padal. Marsikdo preživi na teh prvih poteh brbljke izkušnje, ki mu določajo vse poznejše življenje.

Čim manj resnične vzgoje je v rodbini in čim več laži in nenaravnega vpliva v šoli, tem važnejša je mladinska vzgoja, kolikor se je danes vrši v mladinskih društvih.

Ali so si danes mladinski organizatorji na jasnem, kakšne so njih naloge? Kdor ima vpogled v kulturna društva, bo priznal, da smo brez trdnih tal, brez prave vizije, a če tudi imamo to, brez one prožnosti in praktičnosti, ki je za dnevno delo potrebna, da se pokažejo mladini daljni smotri lastnega osebnega spolnjanja in uvrščenja poedinca v družabni krog, v krog skupnih interesov družbe.

Zato postajajo kulturna društva gola zabavišča in ni v nekaterih ničesar kulturnega več. Sicer je še vedno bolje, da se mladina zbira v društvih k zabavi kakor pa da bi se izgubljala po vseh dvomljivih in nevarnih cestah brez varstva, vendar bo korist organizacij, ki so samo še «organizacije» in nič več, nezatna ter bo življenjska moč take organizacije usihala istočasno s propadanjem smisla za pravo človekovo življenje sploh in še posebe za razvoj in dvig mladine, da se uvrsti kot polnovredna na mesta odstopajočih, razumevajoč resnost življenja in zavedajoč se nalog, ki jo čakajo v družbi. (Dalje.)

ZA SPOMENIK POK. LICULU.

Darovali: Tomac Josipa L 10, Demarin Josip L 10, N. N. L 10, Finderle Vukosava L 10, Hreljak Atilija L 10, Mahnič Marica L 10, Šepič Vinko L 5, vlč. g. Ivan Flego L 15, dr. Ulikse Stanger L 25. — Ukupno L 236.—

Nitko od nas ne bi smio da izostane. Oni koji

zakasne ili se uopće ne odazovu, biti će krivi, ako budemo morali opet za koju — godinu prenesti.

Potpisani se u imenu našega društva najljepše zahvaljuje Jačić Josipu, jer se je drage volje odazvao, a i izvršio brzo i upravo majstorski nacrt za nadgrobnji spomenik. R.

Cilji telesne vzgoje

Moderni čas, ki je potrkal tudi na vrata slovenskega narodnega življenja, je dal pri nas pogona pri raznih panogah kulturnega udejstvovanja, posebno pa je poživil gojenje sporta, ki je zavzelo pri Slovencih Julijske Krajine; sodeč po poročilih dnevnih listov, naravnost prvo mesto. Ali opravičeno ali neopravičeno, to je vprašanje, ki ga v današnjem članku ne bomo reševali. Vendar dejstvo je, da je sportno gibanje našlo v zadnjih letih tudi pri slovenski mladini ugodna tla, da je, kakor se zdi, postalo za naše vodilne kroge nekakšna čudodelna palica, ki naj iz mrtve skale spečih energij pričara oživljajoče studence duševne prožnosti in volje do dela na vseh ostalih kulturnih področjih. Seveda se pri tem nihče ne vpraša, ali moreta sama duševna prožnost in volja do dela že zadostovati za resno in resnično rast narodove duševnosti, ali nista morda samo le važna zunanja pripomočka, sredstvi, ki sta v spretnih rokah pravi božji blagoslov, v nespretnih pa samoprevara brezciljnega hlastanja po nečem, kar nam nejasno lebdi pred očmi. Sport in iz njega izhajajoča duševna prožnost in volja do dela, so sami na sebi le lepa, varljiva posoda brez vsebine, ker more vsebino človeškega duhovnega razvoja tvoriti le duh, o vsem dobrem in lepem razmišljajoči in po tem stremeči duh. V našem slučaju tega zavestnega hotenja duha ne vidimo, ker se pri nas goji sport zaradi sporta samega, če izvzamemo namen ohranitve narodove zavesti, ki je sicer v našem primeru res da važen, a ni vendar še vse. Zato je naš sport lepa, varljiva posoda brez vsebine in bi bil že skrajni čas, da se zavemo, krivih potov v tem vprašanju in damo temu gibanju pravo smer, da se izkoristi v neko višjo svrhu, ki je in mora biti čim večji razmah kulturnega izobraževanja širokih ljudskih plasti. Opazujoč vsakdanje delo sportnikov po raznih sportnih igriščih pa se vsiljuje človeku še ena misel: slovenski sport ne služi zdravemu razvoju človeškega telesa, ne služi poplemenitju človeške duše, ampak je postal pod vplivom bolezni internacionalnega sportnega gibanja nekaka tvornica sirove telesne sile in žalostne duševne robotosti, surovosti. Če bi že mogli pri drugih narodih vsak sličen izrodek opravičiti z raznimi psihičnimi in morda tudi tehničnimi momenti, se tudi izgovori ne dajo upoštevati pri nas. Temeljna črta psihe vseh slovanskih rodov je duševna mehkoča in srčna čustvenost. V tehničnem oziru je pa kontrola oblike sportnega udejstvovanja med Slovenci zaradi maloštevilnosti našega ljudstva in tudi sportnih klubov samih kaj lahka reč.

Da se pa tudi v mednarodnem sportnem gibanju oglašajo resni opomini proti degeneraciji današnjega sporta nam dokazuje knjiga Georges-a Héberta «Lo Sport contre l'Education physique», ki jo je izdal lansko leto v Parizu (Librarie Vuibert, 1925, Fr. 5.). Po avtorju, ki je bivši mornariški častnik in učitelj telovadbe v francoski mornarici, je današnji sport, v večini slučajev, postal nepotrebna in škodljiva vadba v nasilju, ki vodi k cilju, povsem nasprotnemu smotrom pametne telesne vzgoje. Oblike sportne igre, ki morejo v Angležih zaradi njihovega mirnega temperameta vzbuditi močne in

stinkte tekmovalja in osebnega samoljubja, provzročajo v latinskem, bolj sangviničnem svetu, razvijanje nekih napak v njegovem značaju, ki so: pretirano samoljublje, dražljivost, ljubosumnost i. t. d. So pa tudi vzroki socialne nravi, ustvarjeni po karakteristikalih dobe, v kateri živimo, ki je izobličila vse sportno delo iz čisto zunanjih potreb, ki niso v zvezi s človeško dušo, v gojenje sporta zaradi sporta samega in je tako pretrgala vse njegove vezi z duševnim in socialnim življenjem človeka. Za najboljše sportne elemente tvori današnji sport večno telesno nevarnost, ker jih sili k škodljivemu naporu, da bi prekoračili meró lastnih ustvarjalnih možnosti; šibkejšim pa je naravnost poguben, ker hočejo doseči brez posebne priprave in tvornih elementov uspehe prvih. Za vse sportnike so današnje sportne oblike pravi moralen in socialen minus zaradi nečedne žeje po aplavzu, zaradi napete razdražljivosti in brezdelnosti v dobah različnih alenacij, — zaradi licemerstva in grdobije diletantizma, ki je bolj demoralizujoč od pravega in čistega profesionalizma. Ta škoda se še poveča v območju ženskega sportnega udejstvovanja. Vse, kar je v današnji organizaciji sporta umetnega in konvencionalnega, pomeni popoln polom vseh higijenskih ciljev, ki si jih je postavilo smiselno gojenje telovadbe.

Kakšni pa bi morali biti cilji vseh telesnih vaj pri mladini? Profesor Demeny, ki vodi telovadne tečaje v Parizu, jih določa tako: 1) zdravje, to je: vzgoja vseh fizioloških funkcij telesa, ohranitev harmonije med njimi in nakopičenje energije v človeku; 2) telesna lepota, to je: naraven razvoj telesa, privzgojenje smisla oblike in ročnosti; 3) izurjenost, to je: vzgoja senzitivnosti, zaznavanja in gibanja; in končno 4) moškost, to je: razvoj moških zmožnosti kot socialnega urejevanja človeške energije. Treba je tedaj temeljito začrtati mejo med normalnim naporom in telesno utrujenostjo. Ta poslednja je posledica mišičnega dela, ki je po intenzivnosti in trajnosti večje od odporne sile in alenacijske višine posameznika. Pokaže se takrat, ko se po vaji ne more nadomestiti porabljena živčna-mišična energija in se nasprotno tudi ne morejo izločiti iz organizma nastali strupeni produkti. Prava, higijenična telovadba ne sme doseči tega stanja, če naj bo v resnici koristna posamezniku in tudi človeški družbi. Fiziološka priprava se mora vsekdar upoštevati in ta se nikoli ne sme presojati po sportnih uspehih, ki vselej ne odgovarjajo resničnemu razvoju telesa. Sportni rekord je v največ slučajih bolj prekomeren telesni napor kot pa višina resnične sportne priprave.

V koliko naj šola poseže v delovanje sporta kot vzgojno sredstvo za razvoj telesa, določa prof. Ichok po Švicarju Boigeyu, ki zahteva za svojo državo, da bi morala vsaka šola imeti nekak minimum orodja za telovadne vaje, po eno igrišče, v vsakem okraju po en stadij, v vsaki provinci po en sportni kolegij. Glede učnih metod telovadnega pouka v šoli se je izkazala; toliko v Ameriki kolikor v Evropi, za najbolj praktično in najboljšo metoda naravne

telovadbe. Načelo te metode temelji na maksimi, da je telovadba ustvarjena za otroka, ne pa narobe. Zato opušča vsako strogo disciplino, ki je značilna za sleherni telovadni pouk v stari šoli; pač pa ima v programu živahnost in razveseljevanje, igre, ples in naravne telovadne vaje. Ta metoda tedaj bolj odgovarja potrebam otroka, ker ga uči in obenem tudi zabava. Instinkt za igro pri otroku se tako izrablja v korist njegovega zdravja in v razvoj debelega mišičja. Ureja tudi način otrokovega življenja, budi v njem srčnost, odporno moč in silo kot dobrino zdravja. Razume se, da mora otrok tudi pri tej metodi premagovati težave telovadnih vaj, podobno kot pri reševanju šolskih nalog, ker bi drugače telovadba izgubila zanj ves čar privlačnosti. Vendar menijo vsi strokovnjaki,

ki so opazovali uspehe in posledice raznih telovadnih sistemov, da je treba dati prednost onemu, ki otroka v dovoljni meri tudi zabava. Vse igre se morajo vršiti na prostem in ob vsakem vremenu; če pa poslednje ni možno, morajo biti telovadni prostori obširni, sveži in prezračeni. Sistem telovadbenih iger na prostem se v Ameriki uveljavlja čimbolj; kjer pa ni, zaradi pomanjkanja primernih prostorov v velemestih, najti odgovarjajočega igrišča v parkih ali predmestjih, se poslužujejo obširnih teras, nameščenih na strehah hiš.

Za racionalno gojitev telovadbe, se morajo zavzeti najširši ljudski krogi, da se tako omilijo škodljive posledice na ljudskem zdravju, ki jim je podvržena posebno mladina po mestih.

Herojima

Da sam pesnik, pevao bih ti kičeno i ushičeno, tebi, o heroju! Nema svetskog heroja a da ga nije opevalo pesnikovo pero, a uzveličao savremeni pisac.

Heroje spominje narod, o njima govori povesnica; njima se prodižu spomenici. U domovima, na ognjištu, u školama, crkvama i kazalištima, njihova imena spominju se hvaleći ih i slaveći.

Junake slavi se za njihova života. Oni se svojom osobnošću nametnuše za vodje naroda ili slavodobnih vojska, a ljudstvo, očekujući od njih preokret na bolje, obožava ih kao svoje osloboditelje i spasitelje. Najviše heroja spominje istorija, koji to herojstvo zadobiše na ratnome polju. Iz ljudske krvi i pokolja podigla se većina slavjenih junaka. Materijalni bitak i probitak porodi, a radja i danas, junake i heroje.

Heroji svetski obično su ljudi velikih strasti: ljudi velike mržnje većma no ljubavi; ljudi mača i jezika plamna, što naveštaju puku život ili smrt.

Manje spominje svet i povesnica one što svete svojim srcem i umom, one što prosvećuju i što rasvetljaju tamne dane i dobe historije. One koje su uistinu heroji na polju znanosti i umetnosti, te one koji su sunca u ljudstvu, ove ovaj svet spominje na drugome mestu iza onih prvih junaka na maču...

Ali, ti moj učitelju, ni sam ne znaš da i tebi ide ime junaka: ne znaš, jer si ti vičan da se slavi samo junake ratnike i telesne borce. A i ti se boriš, učitelju moj. Ali tvoja borba i tvoje ratovanje na bojnom polju **rada** za ljudsko prosvećenje, nije to ratovanje tvoje krvavo i okrutno. Tvoja borba nije senzacionalna, ne podražuje živce, ne zadržuje grozotom ni veličajnošću ljudske mase, pa eto one te tek spominju kako se prijatelja svoga spominje u užem krugu.

Jedna samo slavodobitna bitka pribavlja često junaštvo, a ti se, pučki uzgajatelj, boriš svednevice protiv zlobi i zlobnicima, protiv neukosti i neukima, pak ti mnogi danak u godini bileži koju sjajnu bitku predobivenu... a da ljudsko oko toga ne vidi, ne oseća.

Ti si, učitelju moj, nevidljivi junak. A takovim junakom ostaješ kao takav u službi svetla

i sunca kroz godine i godine. Boriš se, a znadeš da zato ne primaš hvale ni slave.

I u tome uprav stoji tvoje herojstvo.

Lako biti junakom kad te svi slave, kad uživaš duševno, a još većma telesno, plodove svoga herojstva. Lako je ustrajati u junačkim gestima, kad te čekaju hvale, kad te prati glas slave, i kad te svetina nagradjuje. Ali činiti junačka dela akoprem osvedočen da ih ljudstvo ne smatra ni junačkim, ni velikim, pa prema tomu da te ljudstvo ne će slaviti, ni hvaliti, ni nagraditi: oh, takav tajni rad zapravo je junački rad.

Tebi, tajnom učitelju, što se kuniš i trudiš oko ljudskog napretka i prosvećenja, tebi, koji gineš, veneš, **stradaš i umiraš prerano uslet** nekrvavih rana na duševnim bojnim poljanama: tebi ide naslov junaka i heroja. Junak si, jer ne slavjen, ne hvaljen i ne nagradjen ustrajno u tišini skoro nevidljivo podnašaš mnoge muke za iskrnjega. Boluješ, gladuješ, a radiš neopaženo tražeći u svojoj duši i savesti platu i hvalu za svoja stradanja, kojima se mnogi često podsmejavaju. Unatoč tome, unatoč omalovaženja sa strane barem «kulturnih» vukova, ti moj učitelju, ne prestaješ snovati, misliti, raditi za one iste tvoje omalovažetelje. I ti radiš čak za svoje uvreditelje. Radeći oprostaš im, jer ne znadu što čine.

Ovo je pravo duševno herojstvo. Tomu tvom herojstvu klanja se sav idealni svet, svet duha i srca.

A što da rečem tebi, učitelju moj, što kopaš i oreš na prosvetnome polju svoje rodne zemlje? Nije tebi ovdje ko tvojem suzvaniku gde drugde. Ako je njemu teško, tebi je stoput teže; ako se on tuži, ti bi se imao mnogo, mnogo više.

I ti ne plačeš, ne tužiš se, ne zdvajaš, ne počinjaš samoubojstva duševnoga ni telesnoga: ti unatoč i uprkos svega radiš, snuješ oko kulturnog unapredjenja svoga naroda. Bolje bi ti bilo, da živeš ledenim životom, ali ti si odabrao život, kretanju, agilnost i pregaranje, pak ne sustaješ, ne predaš, ne malakšeš u vršenju svojih zvaničnih, čovečjih i civilizatornih dužnosti. Ti si, učitelju, — junak i heroj. Ti radiš, da dobiješ nezahvalnost, čak i pedepse. O tome si svestan, ipak stojiš na svome mestu kao kulturni radnik.

Sindikalizem in učiteljstvo

O sindikalizmu nima učiteljstvo pravih pojmov: za sindakate delavstva se ni zmenilo, samo zase ni sindikalnih organizacij ustanavljalo. Tako smo doživeli v zadnjih časih, da ni povečini niti ločevalo sindikatov od društev.

Z moderno tehniko, ki se je ogromno razvila tekom XIX. stoletja, je nastopil gospodarski red s čisto novimi družabnimi oblikami. Srednjeveške cehe (korporacije) mojstrov in pomočnikov je razvoj razgal, obrtnik rokodelc se je umaknil stroju in tvorniškem delavcu.

Toda delavstvu po tvornicah se ni niti zdaleko godilo tako dobro kot nekdanjemu cehovcu. Njegov položaj je bil vsak dan slabši. Imelo je sicer svobodo, toda če se samo ni zavzelo za izboljšanje lastnega položaja, tudi tvorničar ni skrbel za njegovo blagostanje.

Tako so nastala prva združenja med delavstvom ter so imela namen izboljšati delavčev gospodarski položaj (mezde), skrbeti za njegovo pravno varstvo, za podpore v bolezni in nesreči itd., skratka: nastali so poleg zadrug sindakati, ki naj neposredno skrbijo za izboljšanje delavčevega položaja.

Prvotno teh sindikatov podjetniki niso upoštevali, toda ko je tehnika prodirala in bolj in bolj zmagovala ter so delavci sindikalno gibanje široko razvili, je postal sindikat uvažen. Načelo svobode mu je naposled koristilo, sindakati so postali tako močni, da so pričeli urejevati razmerje med delavcem in podjetnikom, ali — kakor se govori običajno — med delodajalcem in delojemalcem.

Sindikat je torej produkt razvoja in nikaka umetna tvorba. Njegov namen je, izboljšati življenjske pogoje delavstva.

Kako velik pomen je dobilo sindikalno gibanje na vse gospodarsko življenje posebno v industrijalnih deželah, kažejo že same številke. V letih 1919—20 je bilo v Evropi do 40 milijonov delavstva v sindikatih, torej desetina vsega kontinenta. Važnost sindikalnega gibanja se kaže tudi v tem, da so ga v sovjetski Uniji poddržavili in da je to uvedla danes tudi fašistična zakonodaja v Italiji. Če bi sindakati ničesar ne pomenjali, ne bi jih skušali naposled urejevati s posebno zakonodajo, ki je edina svoje vrste.

Sindakati se dele navadno v razne skupine: so organizacije kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev, uradnikov, funkcionarjev itd. Vse te delitve niso sindikatom v korist, zato vidimo

stremljenje, da bi se združili in centralizirali in sicer na podlagi industrijskih sindikatov (poedinih industrij toroj). Poleg centralizacije sindikatov je vprašanje njih uprave najvažnejše. Če ima namreč sindikalno osredotočenje biokratsko osredotočeno upravo, je to samo v škodo. Sindakati morajo imeti svojo prožnost in te ni, če niso demokratično upravljani, da lahko tudi zadnji član pomaga pri njih razvoju in obenem soodloča.

Osredotočenje sindikalnega gibanja izhaja samoposebi iz ogromnega razvoja sindikatov, kakor tudi iz medsebojnih odnošajev poedinih gospodarskih odnošajev poedinih gospodarskih panog. Gospodarsko življenje je celota in sprememba v enem delu vpliva na razmere v drugem. Kdo ne bi uvidel na pr., da je premogovniška industrija v zvezi z železolivarsko, lesna s stavbarsko itd.! Zato pa učinkuje položaj rudarjev na položaj kovinarjev, stavbarjev, zato učinkuje gibanje v eni stroki na gibanje v drugi itd. Iz tega sledi, da so nastopi sindikatov za izboljšanje delavskih razmer navadno le tedaj uspešni, kadar objamejo ves krog gospodarstva, ko se torej enotno postopa.

Kakor rečeno, skuša pri nas urediti razmerje med delodajalcem in delojemalcem država sama s svojo novo zakonodajo. Ta zakonodaja predvidja čisto novo sistemiziranje dela, kar bi poseglo celo v ustavo države same. Poskus je nov in čas bo pokazal, kako se bo obnesel. Gotovo je, da razmerje med delom ni odvisno le od dobre volje na strani dela in kapitala, ampak še od drugih velikih činiteljev, kakor na pr. od domačega in inozemskega trga, od meddržavnih trgovskih pogodb in od marsičesa drugega.

Sindakati med učiteljstvom bi imeli pomen, če bi združevali vse osebe šol od najnižjih pa do najvišjih ter tudi vse one, ki imajo kako delovno razmerje v zadevi pouka. Pomen učnih (šolskih) in sploh vzgojnih sindikatov je znatno manjši, ker je šolstvo povečini državno in se torej ne morejo tako lahko izvesti gibanja za gnotne in moralne cilje učiteljstva. Kakor znano, smatra vlada razmerje med državo in učnim osebjem za vprašanje suverenosti, kar znači, da niso dopustna gospodarska gibanja učiteljstva, ki bi bila naperjena proti državni upravi.

Zato med učiteljstvom sindakati ne morejo obstojati, ampak največ učiteljska društva kot kulturne, podporne in slične organizacije, ki pa niso ni najmanj podrejena sindikalni zakonodaji in je učiteljstvu prosto, v koliko je pri takih društvih včlanjeno.

Zgodno dječje čtivo

Svrha pučke nastave imala bi u prvom redu da bude u odgajanju čvrstih, samostalnih i čestitih značaja. Sve školsko djelovanje trebalo bi usmjeriti u pravcu, da se kod djeteta razvije ono čovječje i ljudsko, ono plemenito, lijepo i dobro. Premda smo još daleko od toga, da bi škola nesmetano, slobodno i bez zapreka vršila svoju uzgojnu čovječansku zadaću, opet se može uraditi dosta u smislu približenja glavnome cilju. Izmedju raznih sredstava, koja su današnje osnovne škole na raspolaganje, da svrhu djelomično postignu spomenuti čemo zgodno dječje čtivo.

Jedan od najvažnijih zadataka uzgajatelja je razvijanje i pobuda kod djece interesa za razumno, lijepo i korisno čitanje. Uspije li učitelj, da mu dijete uzljubi lijepu i dobru knjigu, gdje li mu za rukom, da uzgajnika pripravi na to, da bude znao crpati znanje iz nepresahnutih vrela, onda je najviše postigao.

Teška je ovo zadaća, ali je svaki učitelj može da ispuni sa malo truda, uvidjavnosti i sa malo slobodnijeg i širokogrudnijeg razumijevanja svojih dužnosti.

Nesumnjiva je činjenica, da je zgodna, svestrana, bogata i lijepa školska čitanka prva i vrlo važna knjiga, koja će učenika osvojiti i zabaviti. Ali ona nije dostatna, da svrhu po-

stigne, pa bila i najsvršenija. Dijete treba da kroči dalje razvijajući ljubav i zanimanje za štivo. U prvom su redu potrebni dječji i omladinski listovi. Ovi imaju, da kod učenika potenciraju njegovu želju i čeznuće za dobrim štimom, oni bi imali da tvore potrebni most, ne izbjegnju i nadasve nužnu vezu između školske knjige i svih u životu korisnih i lijepih knjiga, kojima će odgajnik iza škole popunjavati svoje znanje.

Trebalo bi pružiti školskome naraštaju vedrog, zdravog i korisnog štiva. Naš pomladak u ovim krajevima treba osobito lijepog i valjanog štiva već i zato, što nema školskih knjiga na svome jeziku. Učiteljska zveza izdava već više godina omladinski list «Novi rod». Vrlo je teška i delikatna stvar izdavati list za djecu i omladinu uopće, a za naše prilike napose. «Novi rod» potpuno odgovara potrebama i želji naše školske omladine, jasno one, čiji je materinski jezik slovenski.

Neki su didaktični ravnatelji zabranili, našim učiteljima raspačavanje u školi tog lijepog i prepotrebnog dječjeg lista. Kad pomišljamo na ovo, onda si nehotice predstavljamo smisao izdavanja jednog dvojezičnog dječjeg lista, koji je

pokrenut u novembru mjeseca prošle godine. List se zove «Primavera Giuliana». Imade dva dijela, italijanski i slovenski, a tiska se u Kopru. Italijanski dio stoji samo 20 cent., dok zajednička 50 cent. Izričito je saopćeno učiteljima, da mogu raspačavati italijanski dio sâm, — dok našoj djeci se ne smije prodati samo slovenski dio, nego ovaj, tko ga želi treba da se pretplati i na italijanski dio. Dosta bi se moglo tome listu da primijeti. U mnogočem nije dotjeran. Medjutim nas zanima i smisao i zadaća tog lista. Izgleda, da medju našom djecom imade malo sreće i čitaoca, — pa je trebalo poskrbiti zabranom raspačavanja «Novog roda», — da se dvojezični list bude bolje uzdržao. Slovenski dio lista imao bi, da zamijeni čitanku, pa je samo gradivo zbijeno, radi čega je list suhoparan i pretežak. Ne pobudjuje nikakvog zanimanja kod djece, a niti najmanje ne postizava svrhu, jer nema literarnog odjela, radi čega nema lijepog, zabavnog i zgodnog štiva. Vrlo je čudnovato, da se za istarsku djecu ne izdava list i na hrvatskom jeziku. Bio bi daleko potrebniji kao zamjena za knjigu, jer na okrnjenim školama se može barem jedna čitanka rabiti.

Titus.

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

Delovna je posledica zakonov psihologije otroka. Delo pa je socialno organizirajuća moć, kajti vsak, tudi minimalno zamotani način dela temelji na delitvi dela in na skupnosti dela. Delo pretvarja otroke iz atomov v neko delovno skupino, ki se sama ob sebi organizira in ki daje otrokom na ta način izvrstno socialno vzgojo, ker je popolnoma naravna.

Živimo v času ločitve materijalnega dela od duševnega in naša kultura zelo trpi radi tega. Stara šola je odprla strašen prepad med «nepraktično inteligenco» in ljudstvom, ki «dela, da je črno». Posledica je, da pri trajno naraščajočem številu brezposelnih intelektualcev, neprestano čujemo v svoji resničnosti strahobni klic «ni nič ljudi», ker so v dobi moderne kulture «nepraktični» ljudje in ljudje, ki «nič ne znajo» — «nepotrebni ljudje». Po drugi strani pa dela strojna industrija in spoznanje nujnosti ne primitivne, ampak zavestno smotrene organizacije zadružne produkcije, nepotrebno armado dninarjev, ki je ne potrebuje; iz te se potem tvori cela armada brezposelnih.

Delovna šola je potreba časa, je opora kul-

turelnega napredka družbe, med tem ko je stara šola prava nesreča za sedanjo družbo in za njen napredek.

Delovna šola je torej šola, ki je primerna psihologiji otroka. Izhaja iz nagonskega stremljenja otroka, da «dela», toda obsega vso njegovo aktivno osebnost z vsemi njenimi mislimi in čuvstvi, dosega polnega in socialnega človeka in daje istočasno potom procesa svobodnega ustvarjanja in delovne diferencijacije otrokovi osebnosti vso možnost, da pride do veljave, da se izrazi z vsemi svojimi individualnimi zmožnostmi. Istočasno je delovna šola — šola, ki odgovarja socialnemu idealu človeštva. Je v gotovem smislu prototip idealne človeške družbe, delovne skupine, ki se sama upravlja, v kateri je enota kulture in dela in v kateri se skladata individualno in splošnokoristno ustvarjanje. Taka šola ustvarja sijajno, krepko in altruistično socialno človeštvo.

Delovne šole ne branimo radi tega, ker odgovarja naravi otroka in tudi ne zato, ker odgovarja idealom človeštva. Delovno šolo branimo pred vsem zato, ker istočasno odgovarja naravi otroka in idealu človeške družbe. Delovna šola je najnaravnejša, najbolj psihološka in zato prava pot od dane narave otroka k najvišjemu človeškemu idealu.

POZIV.

Pazinsko učitelj. društvo držati će svoju redovitu godišnju skupštinu u Herpelju-Kozini u nedelju 6. junija o. g. u 9 sati i to uz sledeći dnevni red: 1. Otvorenje skupštine; 2. tajničko, blagajničko i revizijsko izvešće; 3. izbor novog društ. odbora; 4. izbor delegata za Zvezino zborovanje; 5. odluka glede podignuća spomenika pok. kol. G. Liculu; 6. uterivanje članarine i doprinosa za Liculov spomenik.

Dodajte svi! Gde se bratska srca slože, tu i

olovo plivat može. — Do vidjenja, naša staleška junačka gardo!

Odbor.

POZIV.

Goriško, koprsko, sežansko in tržaško učit. društvo se pozivajo, naj že pošljejo imenike sedanjega članstva.

Vodstvo Zveze.

IZ UPRAVE «NOVEGA RODA».

Kdor prejema 10 ali več izvodov lista in še ni poravnal naročnine za 4., 5. in 8. številko, je naprošen, da to že stori.

Vprašanja in odgovori

— Ali so se vpeljale novosti pri trajanju šolsk. leta?

Šolsko leto traja 10 mesecev. Vendar more ravnatelj spremeniti dobo lekcij na način, kakor se mu zdi boljše za obisk in za uspeh. Tako se smejo v občinah, kjer učenci iz gospodarskih razlogov zapuste šolo za več časa, učni meseci skrajšati, da le odgovarja število učnih lekcij onemu številu, ki je določeno za šole z desetmesečnim poukom. Na ta način seveda odpade počitek v četrtkih, kakor se skrajšajo tudi božične, velikonočne in druge počitnice. Vsak did. ravnatelj določi v začetku šolsk. leta šolski koledar in urnik v zvezi s posebnimi zahtevami svojega okrožja ali posebne cone, in naznani to podrejenemu učiteljstvu kakor tudi kr. šols. nadzorniku.

— Ali nadzornik lahko spremeni koledar in urnik?

Da, pa le v dveh slučajih: če nima koledar vsaj 180 učnih dni ali če je koledar v nasprotju s potrebami večine interesiranih družin glede dela.

— Ali so slučajji, ko se lahko uporabljajo počitnice za učenje?

Da, pri nenadnih potrebah za delo. Vendar mora učitelj prej staviti predlog did. ravnatelju, ki da pooblastilo.

— Ali so še drugi slučajji, ko more did. ravnatelj spremeniti šolski koledar?

Poslovník daja v tem pogledu mnogo prostosti in spretnost did. ravnatelja obstoji v tem, da zna prilagoditi šolo potrebam vsakdanjega življenja, posebno v malih središčih, kjer se bolj čuti potreba počitnic radi zahtev kmetijskega dela. So ozemlja, kjer se prekine vsakršno

drugačno opravilo v svrhu setve, okopavanja rastlin, pobiranja pridelkov. Ob taki priliki so veliki in mali potrebni družinam in zato ne more šola fukcionirati. Ravnatelj, ki to upošteva, lahko določi koledarje in urnike, odgovarjajoče prekinjenjem radi poljskega dela, onim šolam pa, ki jih obiskujejo večinoma delavski otroci, more določiti urnike, ki se skladajo z urnikom del, dovoljenih tudi maloletnim. Ravnatelj sme tudi znižati trajanje dnevni lekcij.

— Kako se ločijo šole?

Šole so klasificirane ali neklasificirane; zadnje se dele v provizorične in podpirane.

— Katere občine so pooblaščenec same skrbeti za šole?

Glavna občina pokrajine in okrožja.

— Kdaj izgube občine ta privileg?

V slučaju, da ne izvršujejo zakona in šolskih poslovnikov.

— Kakšne dolžnosti ima občina glede šol, ki jih upravlja pokrajina?

Občina ima te dolžnosti: a) plačevati prispevek glasom določbe zakona 4. 6. 1911 št. 487 in povisek učiteljskih plač, ki izhaja iz odkazanja novih plač učiteljstvu v znesku 800 L letnih za vsakega učitelja in za del, ki gre na po proračunu na račun učnega ministrstva; b) skrbeti za primerne in zadostne prostore (za obstoječe razrede); c) skrbeti za kurjavo, razsvetljavo, čiščenje, varstvo šole in za potrebna sredstva v nakup, vzdrževanje, obnovo did. materijala, šolske opreme, telovadnega orodja, registrov in tiskovin vseh osnovnih šol, izvzemši provizorične šole, ki jih ustanavljajo kulturne organizacije; d) skrbeti za brezplačno stanovanje učiteljstvu, ki je imelo pravico do njega pred 17. 6. 1911 in onim, ki se jim odkazuje stanovanje v novih šolskih stavbah, v krajih, kjer ni sicer primernih stanovanj.

Nekoliko načrta

Za samoizobraževalni tečaj priobčujemo ta prispevek, ki podaja bistveno vse misli oz. snov, o kateri bi bilo razpravljati. Zeleti bi bilo, da se kdo oglasi s svojimi pripombami, ker bi moglo stvari le koristiti.

I. O kmetijstvu:

1. Italijanska zakonodaja o združništvu (s posebnim ozirom na določbe tičoč se posameznih vrst zadrug) («Codice della cooperazione e formulario» F. Coppola D'Anna Firenze — Barbera).

2. Pregled združnega gibanja pri nas (s pomočjo tržaške in goriške) združne zveze.

3. Gospodarsko-socialne podlage kmetijske produkcije: a) na Danskem; b) v Julijski Krajini.

II. Ljudsko visoko šolstvo.

1. Splošno o lj. v. šolstvu (razvoj ljudskega vseučilišča na Danskem).

2. Pregled ljudskega izobraževalnega dela v Jul. Krajini.

3. Možnosti organizacije ljudskega visokega šolstva po danskem vzoru.

III. Vzgojno delo učiteljic.

1. Družinska in socialna higijena po naših vaseh.

2. Vzgoja smisla naših žen za prizadevanja moških v združnem in ljudskem visokošolskem področju.

3. Pobijanje razvad žena na deželi.

4. Estetska vzgoja žen v hiši in izven nje; poglobljanje v beletristična dela zlasti v dramatične junake.

5. Probleme otroške vzgoje.

6. Organizacija deklet.

7. Praktični gospodinjski nauki.

Cilj: Pozornost za žensko vprašanje pri nas, to se pravi za dvig kulture in samozavesti kmečkega ženstva.

IV. Vzgojeslovje in ukoslovje.

Razpravljanje o delovni šoli (po Bionskem). (Njena organizacija, metodika, cilji, ingerenca staršev na šolo itd.).

† Anton Foerster

Umrl je Anton Foerster, veliki reformator vsega slovenskega glasbenega življenja. O njem je naš list pisal obširneje v l. 1923. (avgust), zakaj če se more kdo med slovenskimi glasbeniki imenovati velik, zasluži Foerster ta pridevek.

Kako je z vrednostjo kulturnega dela pri nas, nam poučno kaže tudi življenje tega velikega kulturnega delavca. Na vseh straneh so ga ovirali in hoteli uničiti, le majhna peščica prijateljev ga je na srečo podpirala. Morda bi bil poginil v bedi, če ne bi imel svoje nadpovprečne žilavosti in svojega daru. Foerster je zmagal, a trnjeva pot slovenskega kulturnega delavca je še danes ostala ista...

Feljton

Stano Kesovel: Balzac

Dantejeva «Divina Commedia», pesnitev o splošnih vprašanjih filozofije in teologije, školastike in mistike, ki nam slika na pohodu skozi pekel, vica in nebesa grešnika na potu k izveličanju, je dobila v dobi julijskega cesarstva na Francoskem zanimivo dopolnilo v «Človeški komediji» pisatelja Honoréja de Balzaca. Ta primera drži seveda le v toliko, v kolikor je mogoče vsprejeti življenjsko delo dveh neenakih genijev dveh plemen v dveh različnih dobah. Kajti Dante je bil metafizik in je razvil svojo «Commedia» na podlagi teoremov v okvirju alegorije; Balzac je bil realista in je kot tak prinesel v francosko slovstvo npravstveno problematiko.

Romantična šola na Francoskem je videla svoj vzor v Viktorju Hugoju in v nekaterih njegovih sodobnikih. Obdelovala je lepe in grde, vzvišene in smešne motive, pravi namen pa ji je bil opisovati vse tako, da bo pripovedovanje v čim večji opreki z resničnostjo. Ta poteza loči romantiko od klasicizma, ki v prvi vrsti povdarja stvari splošnega pomena. V idejnem oziru so obvladovali tedanjo čitajočo Evropo: Shakespeare, Calderon, Goethe, Scott in Byron. Pri pisateljih je bil v največjih čisljih zgodovinski roman W. Scotta, francoska javnost pa je najbolj gorela za spise de Vignyja (Cinq Mars) in Prosperja Meriméja (Jacquerie, Chronique du regne de Charles IX.).

V dobi revolucije in napoleonskih vojn je bila usoda lepemu slovstvu med Francozi dokaj nemila. Muze so počivale, za umetnost ni bilo časa. Vse razpoložljive sile je vsrkavala državna uprava. Restavracija je prinesla v tem oziru temeljite izpremembe. Začela je cvesti industrija, trgovina in obrt sta postali svobodni, cerkvena in samostanska posestva so se razdelila. Na mesto vplivnega plemenitaškega stanu je stopil nov rod, denarna aristokracija. Denar je postal gonilna sila francoskega življenja. Zgodovinski roman je bil pod temi vplivi izroččen poginu. Kakor izveneva v G. Sandovi pastorale 19. stoletja z vsemi okraski olupšavami in idealizacijami, tako je Hugojeva «Notre Dame» (1831.) zadnje delo svoje vrste, ki mu je usojeno doživeti slavo in poslednjo zmago pojemajoče romantike. Brž za njim se pojavi Balzac s fantastičnim romanom «Peau de Chagrin», ki predstavlja že mogočen akord pariškega življenja. S tem delom je potisnjen na Francoskem zgodovinski motiv v ozadje. Balzac začenja razvijati na podlagi načel fiziologije čisto novo psihologijo.

Balzacovi roditelji. — Mlada leta.

59-letnemu Bernardu Francu Balzacu, upravitelju bolnišnice v Toursu se je 21. maja 1799. rodil deček, katerega so krstili za Honoréja. Otrokova mati je bila rodom Parižanka in se je pisala z deklinškim imenom Lavra Sallambier. Balzacev oče je bil potomec Gaskonjcev, Balzacov ded pa sin južnofrancoskega kmetiča iz Nougariaja pri pri Canezacu. Obiteljsko ime Balzacovih je imelo prvotno več oblik. Glasilo se je na tri načine: Balssa, Bal-

sas in tudi samo Balsa. Bernard Franc mu je dal končno obliko Balzac.

Lavra Sallambierova je bila, ko je stopila pred oltar, 32 let mlajša od svojega moža. Eno leto po poroki je bil Bernard Balzac imenovan za upravitelja bolnišnice v Toursu; na tem mestu je vztrajal deset let. Izročilo pripoveduje, da je bil zelo duhovit, poln domislekov, pa tudi zelo muhast. V takem razpoloženju je najbrže kdaj zinil, da je odkril v zbirki «Trésor des Chartes» listino, ki priča za njegovo plemenitaško pokolenje. Mali Balzac je to v svojem detinstvu slišal, strmel in se čudil.

Oče je mnogo premišljal o sinovi vzgoji. Balzac je najbrže po njem podedoval naziranje, da je treba začeti z vzgojo otroka še predno pride na svet, kajti «otrok je pričujoč že v svojem očetu». Bernard Balzac je v prostih urah tudi pisal; izdal je več brošur. Njegovi otroci so bili zelo nadarjeni. Odlikovala jih je posebno živahna domišljija.

Po rojstvu so izročili starši Honoréja dojilji na kmetih. Ostal je v njeni oskrbi do 5. leta. Potem so ga vzeli domov v Tours. Bil je miren in so ga radi tega smatrali za duševno zaostalo dete. Ko je dosegel šesto leto, mu je umrl ded. Ta smrt je napravila nanj zelo mogočen vtis. V tem času so bile njegova najljubša zabava otroške gosli, na katere je cvilil in trpinčil s tem očeta in mater, sam pa je pri tem živel kakor v ekstazi.

Ker je dojilja postopala z Balzacom kakor žandar, si lahko mislimo, da se je deček vesel vrnil k staršem. To veselje pa ni trajalo dolgo. Ko je dovršil 8. leto, sta ga oče in mati poslala v Vendôme, kjer so imeli oratorijanci zavod starosamostanskega tipa. Vzgoja v kolegiju je bila napol vojaška, napol cerkvena. Gojenci so morali prebiti v zavodu tudi počitnice. Hišni red je bil zelo strog, predvideval je kaznovanje s palico in tudi zapor. Strogost te vzgoje je omiljeval edinole veliki vrt, v katerem je imel vsaj gojenec svojo utico in lasten golobnjak. Vršile so se poleg tega tudi domače predstave.

Del tega svojega življenja je popisal Balzac v povesti «Louis Lambert», kjer čitamo: «V 12. letu je bila njegova (Lambertova) fantazija že tako razvita, da je imel čisto jasne predstave o stvarih, ki je o njih jedva čital.» V tem času je tudi prestrašil svoje učitelje s sestavkom o volji (Traite de la volonté), s katero je hotel «usmeriti znanost na nova pota». V šoli pa je bil len, med najslabšimi najslabši. Nalogo je pisal s triogelnim peresom, po katerem je ostal učiteljem v neizbrisnem spominu. Bil je navidezno brezskrben, molčeč in tih, ne hudoben, pač pa originalen otrok. Knjige je hlastno požiral. Zanimale so ga vse stroke: zgodovina, kemija, alkimija, lepa literatura, romani in drame.

Strastno čitanje ga je kmalu tako oslabilo, da je zbolel. Kot 14-letnik je moral ostaviti zavod, «kjer je spal z odprtimi očmi in ni slišal nobenega vprašanja ter ni znal odgovoriti, če ga je kdo vprašal, kaj misli». Pri sošolcih pa je bil že znan kot pisatelj. Odhajajoč z zavoda, je dobil tako le pospremnico: «Grande insouciance, taciturnité, originalité complete» (Zelo ravnodušen, molčeč, nadvse originalen).

Domov prišedši, je obiskoval gimnazijo v Toursu in ko je bil oče imenovan za provijan-

turnega komisarja v Parizu, je šel za njim. 17 let star se je vpisal na Sorbonno, kjer je poslušal predavanja iz pravne in filozofske stroke. Tri leta je služil tudi pri nekem notarju, kjer je dobil prve vpogled v velikomestno življenje. Po dovršenih izpitih mu je hotel oče preskrbeti notarijat, a Honoré je odločno izjavil, da odklanja vsako službo. Utemeljil je odklonitev z motivacijo, da si je že izbral poklic in da hoče postati pisatelj. Oče in mati sta ga odvrčala od te námere, toda sin je vztrajal pri svoji odločitvi. Slednjič, ko se le ni hotel vdati, sta pustila, naj poizkusi, kar hoče, uverjena, da se najpozneje v dveh letih iztrezni, ker ga bosta izmodrili revščina in lakota. Zato sta roditelja pripovedovala znancem, da je Honoré

odšel v južno Francijo k sorodnikom. Bilo ju je sram sinovega početja, v katerega nista imela zaupanja.

Toda zgodilo se ni, kakor sta proročevala oče in mati. Balzac je res trpel in stradal, a prenašal je vse v zavesti, da ima izpolniti v življenju važno nalogo. Za vodilo si je izbral besede, ki jih je pozneje zapisal v svojih delih: «Nesreča, ki trdovratno preganja človeka, mu dá zadnji videz popolnosti, ga zaokroži ali pa demoralizira. V velikih viharjih življenja se je držati zgleda kapitanov, ki v sili vržejo največje breme čez krov, da rešijo ladjo.»

Na ta način je, kakor bomo videli pozneje, Balzac rešil svojo ladjo.

(Dalje.)

Razno

Protí «Novemu rodu». Po raznih prepovedih sodeč, ki se že nekaj let ponavljajo, bi bil «Novirod» eden najrevolucionarnejših listov na svetu. Navadili smo se prepovedi pa že tako, da se nam niti smešne ne zde več v svoji brezmejni absurdnosti. Recimo, da bi ta mladinski list tudi prenehel. Ali bi morda otroci prenehali govoriti radi tega svoj materinski jezik? Kdor je zmožen take logike, bi bil vreden, da ga pošljemo na ogled k staremu, častitemu Lambrosu. —

Višek smo doživeli z velikonočno številko v Renčah. Neka požrtvovalna gospa je prevzela poverništvo lista in glej, oko postave jo je počastilo in jo natančno poizprašalo, kako je s stvarjo!

List se tiska zakonito, ima odgovornega urednika, ima v redu vse, kar zakon zahteva, izhaja vrhu tega že šest let, pa vam pride gospod v hišo in — poizveduje. Če bi bila stvar nedolžna, mislimo, ne bi bilo treba poizvedovanj. Človeški um ni niti zmožen pojmiti vse strahovite nevarnosti, ki se skriva za onimi drobnimi pesmicami, za pravljlično želvo z zagonetno — karandado, za Bonifacijem dvajsetpetim, ki se je preobjedel štrukljev, za debelim Jako, ki ga lahko zadene kap, za golobradcem, ki bi rad pogačo, pa dobi — figo, za godrnjačem, ki doma kuha mesto žene, in za Jurjem, ki ga piha burja, in za Jožo s kozo, za Štulastjo vasjo in za cigančkom, ki ga je trikrat bolha uščipnila, in za legijo ugankarjev in za vsemi onimi peklenskimi nakanami, ki so skrite v taki nesrečni obliki, da jih tudi najostrejši nos ne izvoha. Zato raje previdni o pravem času in na pravem mestu: ali si ni tudi Don Kišot nabral nesmrtnih slave, ko je preganjal velikane tolovaje po Španskem — strahobno pošastne vetrene mline? Še danes ga svet ceni radi njegovih dejanj in nesmrtna slava, bogme, je tudi nekaj in zasluge okoli vetrenih mlinov tudi, če ni drugih.

Morala: Nihče ti ne more braniti, če se hočeš za vsako ceno smešiti. Sam Don Kišot ti je pri tem slaven zgled. Ravnaj se po njem!

Službeni sastanak. U nedelju 18. tek. mes. držao se službeni sastanak učiteljstva didakt. okružja Buzet u zgradi osnovne škole ispod Buzeta. Jedina točka dnevnog reda konferencije bilo je predavanje gosp. Magliacche, organa tršćanskog kr. škol. Proveditorata, Govo-

rio je o Gentilevoj škol. reformi, bolje o njegovoj pedagogiji. Naglasio je, da je glavno u odgoji moral, vera i estetika.

Prisustvovalo je 22 nastavnika uz svog didakt. ravnatelja g. Rigo, te didakt. ravnat. Ant. Marčelje kao gosta. Sastanak prošao mirno i bez — incidenata.

Nekulturna pretenzija. Prigodni nekog službenog učitelj. sastanka slavenski se kolegice pozdraviše se i porazgovoriše u svojem materinskom jeziku. Jedan kolega italij. narodnosti opazi na to, da to ne bi smeli, kad su u italij. školi, koju pohadja, mimogred rečeno, četverostruko više dece slavenske nego italijanske!

Nije baš bez temelja! Kr. škol. proveditorat ljuti se na one mnogobrojne učitelje i učiteljice, koji su svoje molbe za nameštenje popratili sa privatnim preporukama. On im dovikuje: da to ne valja! Ta dotično poverenstvo će sve molbe i službene izveštaje pomno proučiti i savesno rešiti. Najveć mu se dopala ona dobra, skromna dušica moliteljica, koja se predaje podano škol. vlasti veleći: Predajem se u vaše ruke; učinite kako mislite i hoćete; stavite me kako hoćete; ta svagde su deca dobra i mila. — Mi držimo da nemaju možda sasna krivo oni molitelji iz starih pokrajina. Po svoj prilici oni dolaze iz okoliša što ih uveri — da treba preporuke sa privatne strane ako hoće uspeti. — I spomenuti molitelji imadu svoju glavu, svoj mentalitet, te svoje iskustvo i tradicije.

Na ovo ćemo još i ovo dodati: mi znamo da službuju u istome okružju i mestu kao škol. ravnatelj i učitelji i učiteljice, koji su prvi rođaci općinskog načelnika. Zar je tu isključeno privatno posredovanje? Dakle?

T. Lojze Urbančič je v Kožbani, v siromašni briški vasi, kjer so si steze — kakor poje Zorzut — dale sestanek. Živi. Zre okrog sebe: Kje ste, vprašuje, kje ste Baše, Berceti, Ferlati, Orli, Saunigi? Kje ste, kakšne so vaše poti? Čujete?

Čujete, pa ne morete odgovoriti. Kaj ne, ali je treba, da vas vprašuje! Tam zapuščeni griči, tukaj lepe ravnji, tam osojene steze, tukaj bele ceste! Kaj je vam treba njegovih vprašanj! Ali ste komu dolžni odgovorov?

Vendar, ko se srečate z njim, pogledjte mu v oči! Med prijatelji je bila včasí ta navada. On v Kožbano —

In vi?